

Regional utveckling genom Mål 2 öarna

Projektet delfinansieras av
Europeiska Unionen
Regionala Utvecklingsfonden

Skärgårdarnas Riksförbund SRF

BOENDE I SKÄRGÅRD

Rapport från Seminarium på Koster 2004 – 09 - 17

- tillika underlag för SRF:s planerade revidering, komplettering till och / eller nyutgåva av 2002 års 'Vitbok om boende i Skärgård'.

Seminarieret öppnades av SRF:s ordförande Bengt Almkvist, som välkomnade deltagande styrelsemedlemmar (jfr sammanträdesprotokoll) och övriga närvarande, bland andra kommunalrådet Erland Lundqvist, Strömstad, riksdagsman Lars Tysklind (fp) och Strömstad, repr. fr. Kosters Samhällsförening (Sven Hultqvist, ordf., Ima Andersson, Susanne Enfors – Davies /tillika Strömstads Tidning/ och Gunilla Hansen, samt Hans Ahrén och Marie Svahn från Föreningen för helårsboende och frivillig boplikt, Frida Ahrel från EU-projektet Carpe Mare samt Pia Södergren, Sandhamn och RoseMarie Olsson, Vinön.

SRF kommer inom sitt EU- Mål 2-projekt "Skärgård för Framtiden" att redovisa 10 delprojekt, av vilka Små Skärgårdsskolor och Skärgårdsbornas Kommunikationer redan har behandlats i seminarieform, resp. har arbetat med Vitbok under framtagande. Avsikten är att i slutskedet (2006) komplettera SRF:s framtagna projektredovisningar med materiel och kommentarer / tillägg från utomstående t.ex. samhällsvetare och politiker m.fl. genom inbjudan till idésamtal.

SRF utgav år 2002 "Vitbok om boende i Skärgård" vilken rört mycket gott gehör. Dessutom har en mängd aktiviteter från SRF:s sida under senare år – inte minst avseende omarbetande och/eller utvecklingen av fastighetsskatten – initierat många debatter. Beträffande fastighetsskatten sker nu en stor förbättring, då gåvoskatten tas bort mellan makar / efterlevande.

Nämndes också frågan om vikten av en skyddszon kring våra insjöstränder och kusterna. Dessa frågor berörs i "Vitboken", men tas inte upp på detta seminarium.

Med seminarieret BOENDE I SKÄRGÅRD har SRF valt att belysa tre olika, och för skärgårdsboendet aktuella projekt, för att ge brett perspektiv på detta, med hjälp av de inbjudna föredragshållarna, Pia Södergren, Sandhamn och SIKO:s projekt "Hyresbostäder i Skärgården", Frida Ahrel, EU-projektet Carpe Mare:s ansvarige för dess "Boendeprojektet", samt Marie Svahn, Resö och Hans Ahrén, Koster från "Föreningen för helårsboende och frivillig boplikt".

A. Hyresbostäder i skärgården

Pia Södergren inledde med att berätta hur man genomfört SIKO:s projekt som en förstudie, som mynnat ut i en slutrapport / affärsplan betitlad **HYRESBOSTÄDER I SKÄRGÅRDEN**

AB. I projektledningen fanns Både Pia själv och vår Anne Forslund.

Projektet är alltså avslutat och slutredovisat och ett uppföljningsprojekt startas för kontroll av effektueringen av grundprojektets fortsatta genomförande.

1. Bakgrund

SIKO tar fasta på Stockholms Skärgårds mycket positiva utveckling och därav följande utflyttning främst till öar med goda land-/färjeförbindelser, med också till angränsande öar. *För långsiktig utveckling erfordras ”bra och prisvärda bostäder för vanligt folk” och dessutom en befolkningsutveckling, som gör att servicen i form av handel, kommunikationer, vård och skola kan behållas och utvecklas.*

Dessutom konstateras

- att *höga fastighetspriser* ger färre fastboende, sämre service och svårigheter för egen ungdom att bo kvar
- att det råder *brist på bostäder* för unga och barnfamiljer
- att *övärdens företag har svårigheter att rekrytera personal ...* och
- att *man arbetar på* många öar med att finna (*lokala*) lösningar.

Länsstyrelsen visade intresse för ”Hyresbostäder i Skärgården”.

- Ett första möte hölls redan 1999.
- Koppling kunde tänkas till andra program hos Länsstyrelsen.
- Inom Miljö- och hushållningsprogrammen kunde samordning ske.
- Landshövdingen uppdrag undersöka möjligheter för ökat boende i skärgården.

2. Projektet

- SIKO skriver projektbeskrivning
- Anställer en *'inventerare'* som skall ta fram adekvat underlag om boende i Sthlms Skgd.
- *Projektledning skapas, liksom Styrgrupp och ett Partnerskap.*
- Mycket arbete läggs ned på att *förankring på öarna och hos skärgårdskommunerna.*

3. Resultat

Fastighetsbolag bildas, som skall äga och förvalta de byggnationer / hyreshus som uppföres. ”Hyresbostäder i Stockholms Skärgård AB” = en strategisk affärsmöjlighet.

4. Varför hyreshus i skärgården?

- För att behålla / skapa levande skärgård året runt
- Stora grupper är idag utestängda
- För att ungdom ska stanna kvar eller komma hem
- Brist på arbetskraft råder för företag i skärgård
- Fler barn ska komma till öskolorna
- Seniorboende för äldre / pensionärer kan skapas.

5. Aktiviteter och mål

- *Behovsinventering*: Inventering av mark och byggnader.
- *Finansieringssätt*
- *Ägande / Brukarformer*
- *Analyser*
- *Genomförandearbetet*

6. Enkät

Projektledningen beslöt att gå ut med en enkät till skärgårdsboende och –köande för att efterhöra intresset för att leva skärgårdsliv som permanentboende i skärgård, samt om man i så fall vore intresserade av att hyra bostad för permanentboende i Sthlms skärgård?

Enkäten skulle besvaras till www.sikostugan.se rörande främst följande frågor:

- Är Du/Ni intresserade av att skaffa bostad i Sthlms skärgård?
- Är Du/Ni markägare i Sthlms skgd?
- Är Du/Ni intresserad(e) av att upplåta mark för permanentbostäder, eller har tips på sådan lämplig mark?

Hela 951 familjer / personer anmälde intresse, vilket torde motsvara minst 2000 pers i boendetillskott tack vare ett sådant projekt!

7. Mark för nybyggnation

- Privata markägare
- Skärgårdsstiftelsen
- Fortifikationsverket (Staten)
- Kommunerna
- Kyrkan och andra organisationer.

8. Hur skall bostadsbolaget se ut?

8.1. Ägande och Brukande

- Ett allmännyttigt bostadsaktiebolag
- Offentligt ägande (kommunerna) till 51%
- Lokala ägare
- Hyresrätt och kooperativ hyresrätt
- Bostadsköer

8.2. Bolagsstruktur

kommun 1 kommun 2 kommun 3 kommun 4

Hyresbostäder i Skärgården AB

Staten

Privata personer
Lokala organisationer

Grundare i operativ ledning
SIKO

9. Folkets uppfattning

Landstingets (i Sthlms län) eftervalsanalys om ”vikten av en levande skärgård” visar att 61% ansåg detta ”Mycket viktigt” och 26% ansåg det ”Ganska viktigt”.

10. Seminariets frågestund

- Spelar det någon roll var bostäderna ska ligga och hur dom ser ut? (Hans Arén, Koster). Enkätfrågor (utöver de enligt pkt 6 ovan) skulle ge svar på sådana spörsmål: Var vill Du/Ni helst bo? (Vilken ö?). Hur stor lägenhet (motsv.) vill Du/Ni disponera? (1, 2 eller 3 r.o.k.?). Max. hyreskostnad? Föredrar Du/Ni bostadsrätt, hyresrätt eller kooperativt ägande? Av svaren framgår att mycket få har valt endast en ö.
- Är ägande ett krav? Ungdom har oftast inte det önskemålet. (Kommunalrådet Erland Lundqvist, Strömstad).
- Kooperativt ägande = lokalt förankrade lösningar? (Riksdagsman Lars Tysklind (fp), Strömstad).
- Villkora nytt permanentboende i kooperativ föreningsform? (Bengt Almkvist, S:t Anna).
- Om lokalt fastboende - alternativt personer som tecknar sig för framtida permanent-

boende - är intresserade, så är det ingen risk för kommuner (motsv.) att starta byggnation. (Erland L, Strömstad).

- På Sörkoster byggdes 1995 några hyresrättsfastigheter centralt på ön. Ingen har flyttat hittills. (Helena von Bottmer, Koster).

Pia berättade att alla som anmält intresse finns på mail-lista för ytterligare information. Hon avslutade med utdelning av EU-projektets slutrapport ”Förstudie, Inventering av behov av befintliga/nya Hyresbostäder i Stockholms Skärgård” + kortversion. (Bilaga 1+2). /1,2

B. Boendeprojektet i Carpe Mare, Södra Bohuslän

Frida Ahrel, Styrso, som varit sammanhållande för detta delprojekt, berättade att det ingått som projektområde inom Leader+ , berör boende i skärgård, omfattande Bohusläns södra skärgårds fast bebodda öar och dess närmaste kustband.

1. Syfte

- Att undersöka vad man kan göra åt problemen med minskat åretruntboende och åt bristen på bostäder till rimliga priser i attraktiva skärgårdsområden.
- Att arbeta med problemställningarna på ett nytt sätt – i partnerskap.

Slutrapporten ”Boende i Skärgården” utdelades, liksom en kortversion. (Bilaga 3+4). /3,4

2. Arbetsätt

Under Carpe Mares LAG-grupp har *skärgårdskommunerna Lysekil, Orust, Tjörn, Kungälv, Öckerö och Styrso samt Bohusläns Skärgårdsråd* ingått i projektgruppen, med två till tre personer vardera, plockade från både kommunen, näringslivet och ideella organisationer, för största möjliga erfarenhetsbredd. Projektledare och projektsamordnare (Frida själv) har arbetat övergripande med framtagande av underlag, som sammankallande och som sammanställande.

3. Problem

- Minskat åretruntboende – ökat fritidsboende
- Brist på bostäder till rimliga priser
- Dyra tomter. Brist på tomtmark
- Brist på service
- Åldrande samhällen
- Dåliga kommunikationer (såväl transporter som IT)
- Hög boendebeskattning (fastighetsskatt och förmögenhetsskatt)
- Stelbent byråkrati
- Höga byggkostnader

4. Möjligheter

- Byggnation av bostäder till rimliga priser
- Nyttjande av existerande lagar (för åretruntboende)
- Ändrat skattesystem
- Ändringar i PBL (Överklaganderätten; Strandskyddet med bättre samordning mellan stat och kommun; Boplikt á la Resö?)
- Andra lagändringar, exempelvis 3-D-boende (nuvarande min 5 ändras till min 2 á 3)
- Ökat medborgarinflytande i planeringsprocessen
- Flytande bostäder
- Arbeta med problemfrågor gemensamt (Bra arbetsätt / Berikande varandra)
- Projektidéer

5. Byggnation av billiga bostäder

- Hyresbostäder. ('Allmännyttan' försiktiga: ”dyrt bygga etc., etc.”)
- Aktiebolag / Hyreskooperativ (med regler typ 'obligatoriskt åretruntboende')
- Skärgårdsfond /-bolag (jfr enl. A ovan) med allmännyttig fondfinansiering, bidrag m.m.
- Finansiering genom försäljning av tomter till marknadspris
- Lokal byggherresamverkan (byggföretag på flera öar resp. flera kommuner gå ihop)
- Alternativ byggnadsteknik
- Flytande bostäder
- Flerdimensionellt ägande
- Ökad uthyrning (kommunala åtgärder)
- Använda sig av förmånliga tomträttsavtal
- Ekologiska bostäder

6. Nyttjande av existerande lagar

- Kooperativ hyresrätt
- Hyresrätt med speciella villkor (ang. åretruntboende)
- Försäljning av mark till bostadsrättsförening med villkor
- Tomträttsavtal med villkor
- Försäljning av bostad / tomt till privat ägande med vitesklausul (jfr Tanums kommun)

7. Projektidéer

- Upprättande av hyreskooperativ
- Bildande av aktiebolag och byggnation av hyresrätter
- Byggnation av hyreshus – genom allmännyttiga eller andra bostadsbolag
- Utökat medborgarinflytande i planeringsprocessen
- Utöka service och åretruntboende genom bildande av ekonomisk (gemensamhets)förening
- Byggnation av lägenheter – efter försäljning av tomter
- Få fritidsboende att bli åretruntboende
- Initiera nya färjelinjer
- Delta i och dra erfarenheter ur transnationella projekt

8. Exempel

På Donsö (rederi-tät och kapitalstark ö i Göteborgs skärgård) har man bildat eget aktiebolag, som byggt och hyrt ut ett tiotal modulhus med lägenheter om 2 och 4 r.o.k. till mycket rimliga priser, allt genom eget fastighetsbolag.

9. Frågestund

Hur kan man få en 'fast' hyresrätt, d.v.s. utan risk att bli vräkt e.d.? (Marie Svahn, Resö). Det går och är viktigt att gardera i avtalet med text typ "avsedd för permanentboende". Erland Lundqvist meddelade att detta har genomförts av Strömstads (kommunala) Fastighets AB och fungerar utan problem.

10. Fortsättning efter Boendeprojektet

Avsikten är att *Upprätthålla "Carpe Mare Nätverket"* med hjälp av

- Kommunrepresentanter – samordnarroll (Frida själv)
- Carpe Mare LAG-grupp + Kansli
- Initiativ från deltagarna i Bostadsprojektet

C. ”Föreningen för helårsboende och frivillig boplikt”

Detta initiativ, med upprinnelse från Resö i Norra Bohuslän, presenterades av Marie Svahn från Resö och Hans Ahrén från Koster. Hans inledde med en exposé över att våra skärgårdar är i stark förändring, t.ex. runt Göteborg där öarna upplever en kraftig expansion. Detta kan indirekt innebära ett hot mot den forna skärgårdskulturen. I hela Bohuslän bildas en fastighetsmarknad för fastboende och en annan för (ofta kapitalstarka) fritidsboende. Föreningen arbetar för

- att ett tillägg beträffande möjlighet att införa boplikt (för de kommuner som vill) skall komma tillstånd i PBL och
- att få genomföra ”frivillig boplikt”, till vilket de flesta kommuner är positiva .

Avsikten är ju att bostäder ska kunna säljas enligt den lokala taxan, så att de fastboende skall ha råd att köpa resp. ta över ärvd fastighet i attraktiva områden. Mot ett löfte om ickevinstförsäljning (till fastboende/motsv.) erhålles sänkt taxeringsvärde, och därmed skattelindring.

Marie Svahn konstaterade, att fastighetspriserna är ’den stora boven’, och eftersom man ofta säljer dyrt till fritidsboende så blir det färre och färre fastboende. ”Reglering behövs för att bevara vår kvarvarande skärgård”. Frivillig boplikt är här en möjlighet.

Villkorad nyförsäljning mot krav på vite - om bostaden ej bebos av fastboende,

- om ej byggstart sker inom stipulerad tid,
- om ej bostaden när den säljs går till fastboende

bör praktiseras i ökande omfattning. Detta fungerar åtminstone i ett första led. (Jfr Tanum.)
Frivillig boplikt skulle ge – större serviceutbud,

- underlag för fortsatt service, och
- underlag för behållen och även utvecklad infrastruktur.

Idén kommer som nämnts från Resö, som själva är mycket *aktiva på hemmaplan*. Man diskuterade vad som kunde göras åt avflyttnings- och kostnadsproblemen. Detta resulterande i att en lokal byggnadsfirma byggde 18 hyreslägenheter på ön, vilket gjorde att befolkningen plötsligt började växa (i stället för att minska som på de flesta andra öar/orter längs kusten). Då var man 170 och idag är man 240 permanentboende på Resö!

Frivillig boplikt innebär att jag förbinder mig att sälja till enbart fastboende till ett rimligt pris - mot att få ett (reducerat) taxeringsvärde som ger mig mycket lägre fastighetsskatt. Vid arv av hus med frivilligt bopliktslöfte bör dock arvingarna ha rätt att behålla föräldrahemmet som fritidshus, ända till dess eventuell försäljning sker, då kravet på försäljning till fastboende åter träder in. (Helst såg man då att någon arvingefamilj kunde ’flytta hem’ igen.)
Marie och Hans avslutade med att dela ut föreningens broschyr och skriften ”Skärgårdens avfolkning”, också innehållande deras första verksamhetsberättelse. (Bilaga 5+6) ./5,6

Efter en kaffepaus vidtog en **allmän diskussion**, som inleddes med att alla närvarande presenterade sig för varandra.

Avsikten med dagens symposium angav SRF:s ordförande Bengt Almkvist: SRF:s Vitbok om boende i skärgård skall revideras och dessa föredrag och denna debatt skall vara underlag för vidare arbete med detta.

På frågan om hur Glesbygdverket har ställt sig till frivillig-boplikt-idén så svarade Marie att viss kontakt etablerats med Inger Normark, dess handläggare av skärgårdsfrågor. Bengt pekade att GlesbV i bokform bl.a. utgivit ”Sveriges Kust och Skärgårdar – en faktasamling om boende, arbete, service och kommunikationer” (dec. 2003) och t.ex. ”Boende i Skärgård;

Rapport från en rundabordskonferens” (dec. 2003). I den första har Inger N. m.fl. påvisat initiativet om frivillig boplikt som en möjlighet ”att man genom bindande överenskommelser kan dämpa penningekonomin kring boendet i utbyte mot en frivillig boplikt”. Den andra tar upp bl.a. ’Bostadsprojektet Carpe Mare’, ’Aktuella frågor i Skärgårdarnas Riksförbund’ (!) och ’Föreningen för helårsboende och frivillig boplikt’. Föreningen Frivillig boplikt har också varit i kontakt med PBL-kommittén, som varit både hjälplig och positiv.

Mats Olsson ansåg det viktigt att Vitboken blir problemorienterad med goda exempel, bl.a. på nyinflyttat boende till öarna (jfr Resö ovan och Koster nedan).

Marie berättade att ett par familjer och ungdomar vände sig till ’den lokale byggaren’, som därefter byggde hus och lägenheter billigt. Det visade sig att allt fler ville bo kvar, arbeta i fisket, pendla (2,5 mil) till jobb i sta’n etc., och nya dagis startades och affärens överlevnad på ön säkrades!

Bengt A. jämförde med skotska ön Haigh (med 80 boende och en feodalherre/godsägare). Där antogs en ny lag för 5 år sedan: om de fastboende är eniga betr. att lösa ut sina bostäder, så skulle de få detta med hjälp av ’samhället’. Godsherren (boende utomlands) sade OK varefter de fastboende öborna löste ut sina fastigheter.

Kjell Björkqvist frågade Strömstads kommunalråd, Erland L., om han kunde tänka sig att frivillig boplikt etc. och kooperativ hyresrätt etc. skulle kunna tillämpas i Strömstads kommun? Erland svarade: OK att stimulera och suga upp vad som kommer ’underifrån’. Kommunen har fyra större öar med fyra olika koncept, och det är bra med mångfald av lösningar. Han önskade bättre möjligheter enl. PBL och strandskyddslag m.m. att få redskap att kunna stötta med och ’hänga på’ goda idéer. (”Villarätter” i st. f. hyresrätter, intressant i framtiden hyra villa7bostad med täppa.) Hyresrättshuset på Koster utgör bra exempel.

Kjell nämnde också att många reagerar mot ordet ’boplikt’, och efterlyste bättre, mindre pliktmässigt ordval. Exempel såsom ”frivilligt bolöfte” eller ”villkorsbunden borättighet”, ”villkorsbundet ägande” alternativt ”villkorsbundet fastighetsägande” dryftades.

Andra olämpliga uttryck från förr, som bohuslänska ”badgäst” och mer allmängiltiga ”sommargäst” gäller inte längre, utan numera används (lämpligare) ”deltidsboende” i ”permanentade fritidshus”. Sune Hultqvist, ordförande i Kosters Samhällsförening, ansåg sig själv vara ett sådant exempel.

Sune H påpekade vikten av att kunna behålla skola på öar. Själva har man 9 elever på Koster i dag. Boendet på öar måste göras attraktivt; *Vad kan man göra själv?* Koster har satsat på bättre infrastruktur, affärsstöttning, centrala hyreslägenheter för främst äldreboende. Önskvärt mer för barnfamiljer. Satsningar som nyligen genomförts:

- Nytt avloppsreningsverk på Nordkoster
- Linfärja mellan Syd- och Nordkoster (äntligen! Första sommaren 36000 resande!)
- Vattenbristen sommartid avhjälpes med nybyggt avsaltningsverk
- Bredband klart till och på Kosteröarna
- Ännu bättre tidtabell på Kosterfärjorna.

(Dagen efter symposiet fick vi deltagare åka med linfärjan, se byggplaner för äldreboende på Nordkoster och titta på hyresrättshuset på Sörkoster, i samband med en guidad rundtur.)

Sune Fogelström, SIKO, opponerade sig emot häxjakten på *sommarboende*, som är en viktig kundkrets för de fastboende. Erland L. ansåg att *motsättningarna finns främst i massmedia*, som ofta vill misstolka uttalanden t.ex. från kustkommunerna. Det korrekta är att vi alla vill ha delårsboende, turism och sommarboende. SRF/BSR m.fl. uttalade sig också vara för frivillig boplikt.

Kjell B. tog upp viktiga frågan om fastboende kontra sommar- eller delårsboende. Där är viktigt att acceptera att delårsboende också har rättigheter resp. skyldigheter. Annars stor risk att sommar-/delårsboende överklagar de fastboendes initiativ.

Bengt A. gav SRF:s syn, att KF i resp. kommun har rätt prioritera vem som har mest rätt i frågor om boende, ägande och övriga fastighetsfrågor.

Mats O. konstaterade att vi äntligen ser en *begynnande utflyttning* också till landsbygd och skärgård. Erland L. tillfogade att vi har *en ny grön våg* ut från även de små och medelstora städerna. Man vill till exempelvis Strömstad, som har 1700 i inflyttningsskö! Jämför detta med "Dalslands-syndromet": Statlig hjälp och bidrag när man förlorar företag (som läggs ned eller flyttar). Familjer flyttar från orten.

Frida Ahrel tog upp frågan vart *fastighetsskatten* skall betalas? Jämför Europasystemet där man inkomstskattar efter hur länge man bor i resp. land. Det skulle kunna överföras till fastighetsskattande proportionellt enligt procent av årsboendet i resp. kommun.

Erland omtalade att man i "Kustnätverket" – ett samarbetsorgan för ett flertal kustkommuner har tagit upp tre alternativ:

- 1). Två tolfedelar av fastighetsskatten går till kommunen där ägaren har sitt fritidshus.
- 2). Ej hela helårsfastighetsskatten går till staten utan delårsboendeskatten till resp. kommun.
- 3). Kostnadsutjämningsystemet utnyttjas för kompensering av resp. kommun.

Erland L. gav exempel på intresseväckande enkätförfrågning. Kommunen ställde frågan till gymnasieungdomarna: När ni studerat klart och gått till universitet och andra utbildningar, gå då ut i världen och se er omkring, arbeta och skaffa erfarenheter, men när ni gifter er, hur många kan tänka sig Strömstad som förstahandsalternativ för bosättning? Av 80% Strömstads- och 20% grannkommunsungdomar svarade 85% ja till Strömstad! Man har också haft flera träffar/symposier, bl.a. för kvinnor, för att få nya medborgare – främst av de delårsboende - att skriva sig i Strömstad.

Pia S. påpekade att (som hon tidigare nämnt) Värmdö kommun gått ut med motsvarande även i press, vilket resulterade i att ett flertal skrev sig i kommunen.

Frida A. inflikade att också Klädesholmen i Tjörns kommun gick ut med en förfrågan till de icke fast boende fastighetsägarna, om de kunde tänka sig att flytta dit för gott. Förvånande många svarade jakande till detta. Man frågade dessutom 'Om inte, varför inte?', och fick många intressanta svar t.ex. önskemål om bättre kommunikationer, att man inte kände sig välkommen etc., etc.

Östergötlands projekt med tema "Dom nya Skärgårdsborna" ställer frågorna 'Vad lockar dem?', 'Var?', 'När?' och 'Hur?'. Även Simrishamn har gått ut med stor enkät om motsvarande spörsmål och "Sammanslutningen af Danske Småöer" likaså.

Dag Lundman, Bohusläns Skärgårdsråd, tog upp problemet med att 3 D- boendet kräver lagändring från uppdelning i "minst 5" till "minst 2 (alt. 3) lägenheter/delägare för att delning av fastighet skall bli en framkomlig väg till ökande boendemöjligheter för fastboende i 'attraktiva områden'. Lämpligt vore dessförinnan, att pröva att t.ex. tre grannar går samman med sina fastigheter och bildar ett bolag eller en stiftelse för uthyrning till dem själva + t.ex. 3 andra. Därmed torde man slippa nu rådande hinder med "minst 5".

Bengt A. omtalade att det är OK om man bildar en stiftelse av sin egen fastighet, under förutsättning att man 'ger något till det allmänna' / släpper in samhällsintressena, varvid man också skulle kunna få skattefrihet. Ett annat alternativ vore att sälja fastigheten till "förening" (med statuter att endast de själva får vara medlemmar i föreningen!). Begreppet "förening" skulle alltså kunna vara en användbar möjlighet i skärgård / på öar(?).

Avslutningsvis diskuterades om att man borde bygga hyresrätter på öar, inom bra markområden nära kommunikationer, tillgängligt V.o.A. samt skola, affär och ev. övrig önskvärd infrastruktur. Resp. kommun borde bidra genom lågt satta tomtpriser! Detta skulle gynna etablering och tillväxt i skärgårdarna i hög grad.

Bengt avslutade symposiet kl 1800 med att tacka alla föredragande och övriga för aktivt och intresserat deltagande.

Enligt uppdrag

D a g L u n d m a n

Dag Lundman/BSR